

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет економіки і менеджменту

ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«УКРАЇНСЬКЕ СЬОГОДЕННЯ - 2022:
РЕАЛІЇ ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ
КРАЇНИ»
(20-21 жовтня 2022 р.)

Луцьк, ДонНТУ, 2022

Всеукраїнська наукова конференція «Українське сьогодні – 2022: реалії війни та перспективи відновлення країни» : Матеріали конференції / Донецький національний технічний університет. Луцьк, 2022, 242 с.

Напад росії на нашу країну та тривала визвольна війна, яку веде український народ, захищаючи свої свободу і право жити у власній державі, безпосередньо стосується кожного українця та кожної українки. Наразі це стало найактуальнішим предметом наукових досліджень для вітчизняних учених.

Збірка містить праці науковців у галузі комплексних досліджень проблем сучасної російсько-української війни щодо формування і розвитку в Україні новітніх тенденцій у політичній, соціальній, культурній, демографічній, економічній, підприємницькій та управлінській площинах.

Презентовані авторами у цій Збірці результати їх розробок свідчать про те, що українська наука переймається питаннями визначення передумов і причин, досліджень наслідків і впливів цієї війни на українську дійсність, чинників і запорук перемоги України, а також можливостей і проблем її післявоєнного відновлення. Вітчизняні науковці, а разом з ними і їх зарубіжні колеги, вірять у безперечну майбутню перемогу України у цій загарбницько-російській – визвольно-українській війні. Ця Збірка має привернути увагу наукової спільноти та загального соціуму до підтримки нашої країни у її русі до свободи і демократії.

ЗМІСТ

Стор.

СЕКЦІЯ 1	
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД: ІСТОРИЧНИЙ, ПРАВОВИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІРИ	
Базаренко М.С., к.ю.н., доцент Григор'єва В.В. Реформа Служби Безпеки України: пострадянська система чи західна модель	9
к.ю.н., доцент Грудницький В.М. Ефективність комунікації між інститутами держави та громадянського суспільства в умовах воєнного стану на прикладі банківського сектору	13
к.і.н., доцент Дяченко Н.І. Історична пам'ять як компонента сучасного державотворення	16
Завгородня Ю.В. Способи відшкодування майнової шкоди внаслідок збройної агресії російської федерації	20
д.е.н., с.н.с., Ільїна М.В. Соціальний контекст повоєнного відновлення громад	23
Коваленко А.В., канд. н. із соц. ком., доцент Кудлай В.О. Значимість національного духу та свідомості українців під час російсько-української війни	27
Мамедова А.Ф. Цивільний та судовий захист населення в умовах воєнного стану в Україні	30
Мамедова А.Ф., Завгородня Ю.В. Соціологічні концепції М. Вебера та Г. Зіммеля в контексті війни між Україною та російською федерацією	33
к.і.н., доцент Моїсеєнко Л.М. Сучасна українська міграція та її екзистенційні виклики	36
к.фіз-мат.н., доцент Обіход Т.В., к.е.н., проректор Бородіна О.М. Подолання клановості економіки України як запорука її ефективного розвитку	41
член Мирноградської організації національної спілки краєзнавців України «Старий рудник», учитель історії ЗОШ № 9 Покровської міської ради Донецької області Островська С.Д. Культурний простір сучасного Покровська	45
Сердюк Л.О. Рольові, соціальні та міжнародні конфлікти в наукових концепціях та українському сьогоденні	49
Сердюк Л.О. Трудові відносини в умовах воєнного стану в Україні	52
к.е.н., доцент Якушева О.В. Вплив війни на державну регіональну політику України	55

Дерев'янка В.А., д.е.н., професор Хобта В.М. Фундаментальний аналіз цін та курсів на біржовому ринку	144
Дресвяннікова В.Д. к.ю.н. Григор'єва В.В. Роль публічних закупівель у післявоєнному відновленні України	148
Задорожний М.В., PhD, доцент Панкова М.В. Ресурсоефективність економіки України: порівняльний аналіз	151
к.е.н., доцент Закревська Л.М. Адаптація торговельних та виробничих підприємств до умов воєнного часу	154
д.е.н., професор Захарова О.В. Черкаський державний технологічний університет Повернення українських біженців як умова активізації економічного розвитку в повоєнний період в Україні	157
д.е.н., доцент Каличева Н.Є., аспірант Масан В.В., Шлаган Є.Г. Цифрова трансформація підприємства: ризики та перспективи розвитку	160
Письменна Я.С., к.е.н., доцент Ляшок Н.Ю. Сільське господарство України у повоєнний час	164
Письменна Я.С., к.е.н., доцент Табачкова Н.А. Релокація як інструмент збереження економічного потенціалу	167
к. е. н., доцент Проскурович О.В., Вальков О.Б., Валькова О.О. Загальні напрямки відновлення економіки України	170
Рогова Д.М., к.е.н., доцент Придятько Е.М. Стан економіки України в умовах війни	174
Севрюков В.В., к.е.н., доцент Придятько Е.М. Проблеми розвитку економіки України у мирний та воєнний час	177
Севрюков В.В., к.е.н., доцент Табачкова Н.А. Проблеми збереження та відновлення промислової інфраструктури	180
Сергєєв О.А., Панченко Н.О., д.е.н., професор Хобта В.М. Використання інструментів біржового ринку для розширення можливостей розвитку економіки України	184
д.е.н., с.н.с. Снігова О.Ю. Повоєнне відновлення та структурна модернізація економіки України	187
к.е.н., доцент Сова О.Ю. Змістові акценти фінансування заходів повоєнного відновлення України	192
Суханова М.О.,	195

ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ЯК УМОВА АКТИВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД В УКРАЇНІ

д.е.н., професор Захарова О.В.

Черкаський державний технологічний університет

Через військовий напад РФ на територію України, країна вперше за останні сімдесят сім років опинилася в ситуації необхідності ведення масштабних захисних воєнних дій на своїй території, втрати через ракетні удари та окупацію об'єктів критичної інфраструктури, житлового фонду та виробничих потужностей великих промислових підприємств. Проте найбільша катастрофа пов'язана із втратою людських життів – у великій кількості гинуть як військові, так і цивільні, гинуть діти. Повернути ці життя неможливо і це великій біль для кожного українця. Крім того, через війну відбуваються потужні процеси переселення населення. Так, з перших годин військової агресії в Україні розпочався процес вимушеного переміщення населення з територій, які перші піддалися нападам та бомбардуванню до центральних та західних регіонів країни. Одночасно задля забезпечення безпечних умов життя велика кількість жінок, дітей та літніх осіб виїхала з небезпечних територій до інших країн світу. Чоловіки зі всіх регіонів України масово пішли до територіальної оборони або разом із жінками займаються різними видами волонтерства. Всі ці тенденції суттєвим чином вплинули та докорінно змінили український ринок праці, який на перші два-три тижні війни практично повністю зупинився, тим самим спровокувавши потужну економічну кризу в країні. Лише через прийняття низки сприяючих законодавчих актів Верховною Радою України та надання дієвих рекомендацій й стимулюючих заходів представниками державної та регіональної влади вдалося поступово запуснути діяльність бізнесу в тих регіонах, які опинилися в тилу до лінії фронту.

Водночас слід зазначити, що функціонування українського ринку праці сьогодні характеризується цілою низкою особливостей, які обов'язково мають бути врахованими при прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях щодо стабілізації економічного стану в регіонах та країні в цілому як під час війни, так і в післявоєнний період. При цьому дуже загрозливим чинником для можливості швидкого економічного відновлення країни у повоєнний період виступає тенденція, яка спостерігається протягом всього періоду війни, а саме виїзд українців до інших країн світу з метою збереження власного життя та життя своїх родин. До того ж обсяги потоків виїзду українців збільшуються у періоди загострення військових дій на певних територіях або після масованих обстрілів.

Процеси виїзду населення за кордон та внутрішнього їх переміщення призвели до того, що частина робочих місць працюючих підприємств вивільнилася і, враховуючи тенденції оптимізації оперативної діяльності, роботодавці вимушені були закривати наявні вакансії. При цьому кількість таких вакансій порівняно з відповідним довоєнним періодом скоротилася при одночасному значному збільшенні пропозиції праці на ринку праці. Тобто спостерігається висока конкуренція на вільні робочі місця, зростання рівня безробіття та готовність кваліфікованого персоналу виконувати роботи за

іншими професіями або нижчого кваліфікаційного рівня. Війна не завдала суттєвих змін лише тим суб'єктам господарювання, технологічні процеси функціонування яких можливо здійснювати дистанційно без втрати при цьому якості та продуктивності. До того ж всі без виключення працюючі підприємства зацікавлені в тому, щоб максимально зберегти кваліфікований персонал і одночасно, в якості соціальної відповідальності перед суспільством, надавати роботу внутрішньо переміщеним особам.

На даний момент масові повернення українських біженців з-за кордону не можливі і не на часі через активні воєнні дії та інтенсивні обстріли різних регіонів України, які не закінчуються вже вісім місяців. Проте вже сьогодні доцільно обґрунтовувати ті дії та заходи, які будуть сприяти поверненню українців на рідну землю у повоєнний період. Спрямована точкова дія всіх гілок влади у напрямі активізації кожного з дієвих факторів, що будуть сприяти створенню можливостей для підвищення рівня мотивації мігрантів до повернення дозволить поступово покращити демографічну, соціальну та економічну ситуацію в країні. А тому цією можливістю не можна нехтувати.

Серед основних факторів, які будуть створювати позитивне середовище або будуть мати спонукальний характер для прийняття рішення про повернення українських біженців в Україну слід назвати: 1) *безпека перебування в Україні* – рішення про повернення до України буде прийнято за умови, що це буде стовідсотково безпечно для кожного члена родини. При цьому будуть розглядатися всі складові безпеки – від психо-емоційної до фізичної; 2) *забезпеченість житлом в Україні* – вціліле власне житло в адміністративних кордонах України є одним з досить важливих факторів прийняття позитивного рішення про повернення. За умови, що власне житло частково зруйновано і може бути відремонтованим, ймовірність прийняття рішення про повернення є також доволі високою; 3) *перебування в Україні членів родини (чоловіка, синів, батьків тощо)* – небажання членів родини покинути територію України є одним із факторів, що буде сприяти поверненню біженців в країну; 4) *наявність гідної праці за фахом в Україні* – за умови, що за людиною в Україні зберігається її місце роботи або є можливість повернутися на нього (або на рівноцінне робоче місце) буде вищою ймовірність прийняття позитивного рішення про повернення в Україну; 5) *наявність грошових заощаджень для забезпечення гідного рівня життя близьких та рідних в Україні* – наявність у родини заощаджень має стати гарантією для забезпечення гідного рівня життя протягом певного часу навіть при тимчасовій відсутності власного житла та постійної роботи.

Хоча кожен з перелічених факторів впливає на остаточне рішення людини про повернення до дому. Виконання одночасно кількох факторів для окремої людини або родини підвищує ймовірність їх повернення в Україну.

Важливим також є і критерії, що у сукупності характеризують рівень і якість життя людини. Діагностуючи свою ситуацію за кожним критерієм, людина здійснює порівняння тих можливостей, які в неї є сьогодні в зарубіжній країні та тих обставин, які вона має або буде мати в Україні у майбутньому. В якості таких критеріїв діагностування можна скористатися даними, наведеними в табл. 1.

Таблиця 1 – Критерії діагностування ймовірності прийняття людиною рішення про повернення в Україну [1]

Критерій	Ситуації, які найбільш часто зустрічаються на практиці			
<i>Наявність гідної роботи</i>	В Україні чекає робота за фахом на підприємстві де раніше працювали, за кордоном не працює	Є висока ймовірність знайти роботу за фахом в Україні, за кордоном не працює	Роботи в Україні немає, є тимчасова робота за кордоном	Є високооплачувана й постійна робота в країні, що приймає
<i>Наявність членів родини в Україні</i>	В Україні залишився чоловік та/або діти та/або літні батьки	В Україні залишилися автономні члени родини	Всі члени родини за межами країни. В Україні залишилися дальні родичі	Всі члени родини за межами країни. В Україні близьких не залишилося
<i>Забезпеченість нерухомим майном</i>	Є вціліле власне житло у відносно безпечних регіонах України, що задовольняє потреби	Є вціліле власне житло у небезпечних регіонах України	Є пошкоджене власне житло у небезпечних регіонах України	Немає власного житла в Україні або його було втрачено через війну
<i>Наявність освіти</i>	Є освіта за фахом, що користується попитом та має достатній рівень оплати на ринку праці України	Є освіта за фахом, що не користується попитом на ринку праці регіонів України	Є освіта за фахом, що має попит та достатній рівень оплати за межами країни	Є освіта за фахом, попит на який є досить високим та високооплатним за межами країни
<i>Можливість забезпечити гідний рівень освіти собі / дітям</i>	Є можливість отримати якісну освіту безкоштовно в Україні	Є можливість отримати лише небажаний рівень освіти в Україні	Є можливість отримати недорого освіту за кордоном	Є можливість отримати освіту безкоштовно за кордоном
<i>Професійна амбітність</i>	Є можливості для повної реалізації професійних амбіцій в Україні	Задовільні можливості для реалізації професійних амбіцій в Україні, є потенціал для зростання	Відсутність можливостей для реалізації професійних амбіцій в Україні	Наявність потенційних можливостей для реалізації професійних амбіцій за межами країни
<i>Наявність грошових коштів «на чорний день»</i>	Є достатня сума коштів для гідного життя в Україні	Є сума коштів, яких може вистачити на певний час життя в Україні	Є певна сума коштів, проте її недостатньо для повернення в Україну	Відсутні заощадження. Є можливість заробити достатньо коштів за межами країни
<i>Ймовірність прийняття остаточного рішення про повернення в Україну</i>	<i>досить висока</i>	<i>висока</i>	<i>середня</i>	<i>низька</i>

Для того, щоб отримати максимальні потоки повернення українських біженців з-за кордону у повоєнний період, вже сьогодні мають на регіональному та державному рівнях створюватися програми підтримки й стимулювання цих заходів. І дуже важливо приділити достатньо уваги кожному з перелічених критеріїв, створювати програми їх посилення або нівелювання.

Список використаних джерел

1. Захарова О.В. Умови повернення трудових мігрантів в Україну. *Зб. наук. праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки.* Черкаси, 2019. Вип. 55. С. 15-23